

NATIONELLA CENTRET FÖR
UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

Plock ur de centrala resultaten av NCU:s utvärderingar av yrkesutbildning

2021–2022

Presentationens teman

Individuella
studievägar och
särskilt stöd

De studerandes
kunnande och
anordnarnas
pedagogiska
verksamhet

De studerandes
gemenskap,
delaktighet och
möjligheter att
påverka

Lärande i och
samarbete med
arbetslivet

Att svara på
utmaningar för
kontinuerligt lärande
vid plötsliga
strukturomvandlingar

Kvalitetsledning

NATIONELLA CENTRET FÖR
UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

Individuella studievägar och särskilt stöd

Personlig tillämpning samt identifiering och erkännande av kunnande

- Den personliga tillämpningens betydelse som en del av karriärplaneringen och den kontinuerliga professionella tillväxten bör stärkas.
- De studerandes aktiva roll i den personliga tillämpningen bör utvecklas.
- Begreppen, anvisningarna och riktlinjerna för identifiering och erkännande av kunnande bör förtydligas och identifieringen av inofficiellt lärande bör effektiviseras.

Beaktande av handlednings- och stödbehov, uppföljning och utvärdering av personlig tillämpning

- **Beaktandet av de studerandes olika handlednings- och stödbehov samt tillgången till handledning bör utvecklas.**
 - Identifieringen av behov av särskilt stöd bör utvecklas för personer som kommer via den kontinuerliga ansökan samt inom yrkes- och specialyrkesexamina.
 - Tillgången till krävande särskilt stöd och utbildningsplatsernas tillräcklighet i olika områden måste säkerställas. Möjligheterna att vid behov övergå från en stödform till en annan bör utvecklas.
- **Arbetslivsrepresentanternas delaktighet i den personliga tillämpningen bör stärkas.**
 - Tillgången till lämpliga arbetsplatser för studerande som får särskilt stöd, inskolningen av arbetsplatshandledare och stödet för de studerande under lärande i arbetslivet bör utvecklas.
- **Den personliga tillämpningens funktion samt handlednings- och stödåtgärdernas effektivitet bör följas upp, utvärderas och utvecklas mer systematiskt.**
 - Utbildningsanordnarna och UKM bör följa upp hur den utvidgade läroplikten påverkar behoven av särskilt stöd.

Personalens arbetsfördelning och resurser

- **Arbetsfördelningen, rollerna och ansvaret inom den personliga tillämpningen bör förtydligas, och samarbete bland personalen bör främjas.**
 - Det är också viktigt att utvärdera och utveckla organisationen och arbetsfördelningen inom särskilt stöd för olika utbildningsstadier, examensformer och verksamhetsställen. Särskilda speciallärare för olika yrkesområden är ett bra sätt att förbättra förverkligandet av stödet.
- **Resurserna för personlig tillämpning bör säkerställas.**
 - På anordnarnivån bör man synliggöra hur de höjda statsandelarna för särskilt stöd riktas till verksamheten och utveckla uppföljningen av riktandet. Man bör reservera tillräckligt med speciallärarresurser för olika uppgiftsområden inom särskilt stöd.

NATIONELLA CENTRET FÖR
UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

De studerandes kunnande och utbildningsanordnarnas pedagogiska verksamhet

Yrkesprovens kvalitet är i huvudsak bra, det finns skillnader i ordnandet av yrkesprov

- **Den kriteriebaserade bedömningen och de studerandes självbedömning förverkligas bra i yrkesproven**
- **De studerande och arbetslivet är i huvudsak nöjda med yrkesprovsverksamheten**
- **Det finns skillnader mellan olika branscher och examina i fråga om ordnandet av yrkesprov**
 - Hur ofta genomförs yrkesprov som en del av lärande i arbetslivet
 - Andel yrkesprov som avläggs på arbetsplatser av alla yrkesprov
 - Yrkesprov för yrkes- och specialyrkesexamina ordnas oftast på arbetsplatser. Yrkesprov för grundexamina ordnas ännu ofta på läroanstalter.
- **Arbetslivsrepresentanter deltar sällan i bedömningen i synnerhet av yrkesprov på arbetsplatser → deltagandet bör ökas**

De studerandes kunnskaper är i genomsnitt bra

Styrkor i kunskaper

- Vitsorden för yrkesprov var goda: exempelvis i grundexamen i logistik (86 %), social- och hälsovårdsbranschen (92 %) samt el- och automationsbranschen (86 %) fick majoriteten av de studerande åtminstone ett bra vitsord för sitt yrkesprov
- Grundläggande yrkeskompetens; kunskaper i användning av de centrala arbetsmetoder och -redskap som behövs i arbetet samt kunskaper i arbets säkerhet.
- Hos unga studerande hör digitala färdigheter till styrkorna i kunskaper, medan vuxna studerande har starka arbetslivsfärdigheter.

Utvecklingsbehov i kunskaper

- Behärska det teoretiska kunskaper som arbetet baserar sig på och tillämpning av det i praktiska arbetsuppgifter.
- Det finns stora skillnader mellan enheterna i fråga om unga studerandes kunskaper och en tydlig i exempelvis samarbets- och interaktionsfärdigheterna.

Monkey Business Images/Shutterstock.com

Arbetsplatshandledarnas kunnande behöver utvecklas ytterligare, och även den undervisande och handledande personalens kunnande behöver säkerställas

Behov av utveckling av arbetsplatshandledarnas kunnande kom fram i alla utvärderingar.

- Kunnande inom handledning och bedömning
- Kunskap om examensgrunderna
- Möjligheter att uppdatera kunnandet

Utvecklingsbehov i den undervisande och handledande personalens kunnande:

- Arbetslivs- och yrkesområdeskompetens
- Kunnande inom personlig tillämpning
- Kunnande inom särskilt stöd

NATIONELLA CENTRET FÖR
UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

**De studerandes
gemenskap och
delaktighet samt
utveckling av
beredskapen att
påverka**

De studerandes upplevelser av gemenskapen

- **Största delen av de studerande inom yrkesutbildningen upplever att de är en del av läroanstaltens gemenskap och av arbetsgemenskapen under lärande i arbetslivet.**
 - Den kontinuerliga ansökan, individuella studievägar och lärande i arbetslivet medför utmaningar för upplevelsen och förverkligandet av gemenskap.
- **Majoriteten av de studerande upplever att stämningen på läroanstalten är god och att personalen är lätt att närma sig.**
 - Studerande som hade erfarenheter av mobbning och som inte upplevde att de var en del av läroanstaltens gemenskap gjorde klart negativare bedömningar än andra studerande när det gällde sådant som anknöt till gemenskapen och delaktigheten.
- **Olika evenemang upplevs som viktiga för att skapa och upprätthålla en känsla av gemenskap.**
 - Läroanstaltens ledning har en betydande roll i stödjandet av gemenskapen och delaktigheten. Hela läroanstaltsgemenskapen behöver vara med och bygga upp gemenskapen, så att den blir en naturlig del av verksamheten i vardagen.

Studerandekårsverksamhet inom yrkesutbildningen

- **Studerandekårsverksamheten berör bara en liten andel av de studerande inom yrkesutbildningen.**
- **När det gäller studerandekårens styrelses sammansättning bör man bättre beakta mångfalden bland de studerande och stödja studerande från olika bakgrunder i att delta i studerandekårsstyrelsens verksamhet.**
 - I verksamheten bör man också erbjuda mångsidiga sätt att delta, såsom deltagande oberoende av tid och plats.
 - De studerandes delaktighet i gemensam verksamhet för påverkan bör inkluderas i studierna på ett naturligt sätt.

Utveckling av beredskapen att påverka i yrkesutbildningen

- **Studeringe lär sig färdigheter för att påverka främst på lektionerna och av närstående.**
 - De studeringe upplevde att de hade lärt sig att ta ansvar för sina studier.
 - De studeringe upplevde att de under sina studier inte fått lika mycket stöd för upprätthållandet av studiemotivationen och för val gällande det övriga livet.
 - Vid sidan av lektionerna upplevde de studeringe att de lärde sig färdigheter för att påverka av personer i sin närmaste krets, såsom vårdnadshavare och vänner.
- **Studeringe inom yrkesutbildningen upplevde att de lärde sig färdigheter för att påverka i synnerhet i arbetslivet.**
- **Röstande och påverkan genom köpbeslut hör till de viktigaste sätten för studeringe att påverka nu och i framtiden.**

NATIONELLA CENTRET FÖR
UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

Lärande i arbetslivet och arbetslivssamarbete

Genomförande av lärande i arbetslivet

- **Nya metoder för att öka antalet arbetsplatser som lämpar sig för lärande i arbetslivet måste utvecklas.**
- **Avtalen om handledning och ansvar samt planeringen av yrkesprov bör utvecklas.**
 - Läroanstalternas och arbetslivets förväntningar och roller vid produktion av kompetens bör klargöras.
 - Läroanstalterna och arbetsplatserna måste avtala om praxis och ansvar för uppföljningen av utvecklingen av handledning och kompetens.
 - Planeringen av yrkesprov tillsammans med lärare, studerande och arbetsplatshandledare måste stärkas.
- **Kunskapen om utbildningsavtal och i synnerhet läroavtal i arbetslivet behöver ökas.**

Former för samarbete mellan utbildningsanordnare och arbetslivet samt uppföljning, utvärdering och utveckling

- **Former för samarbete mellan utbildningsanordnare och arbetslivet**
 - Utbildningsanordnarna måste fortfarande utveckla utbudet av tjänster och utbildningar utgående från behoven inom arbetslivet.
 - Utbildningsanordnarna bör intensifiera sitt samarbete och harmonisera sitt utbud av tjänster och utbildningar.
- **Uppföljning, utvärdering och utveckling av lärande i arbetslivet och arbetslivssamarbete**
 - Uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av lärandet i arbetslivet och arbetslivssamarbetet behöver fortsätta, och personalens roll i detta bör förtydligas.
 - Samarbetet i fråga om annat än lärande i arbetslivet bör utvecklas för att bättre motsvara arbetslivets behov, och man bör utnyttja den respons man fått i utvecklingsarbetet.

NATIONELLA CENTRET FÖR
UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

Att svara på utmaningar för kontinuerligt lärande vid plötsliga strukturuomvandlingar

Utbildningsorganisationernas beredskap för snabba förändringar i arbetslivet – från separat verksamhet till en del av basverksamheten

- **Förutseende av förändringar i arbetslivet i utbildningsanordnarens verksamhet**
 - Det är viktigt att utbildningsanordnarna utreder sina egna organisationers och verksamhetsmiljöers särdrag och fastställer hurdan beredskap och hurdana utvecklingsåtgärder verksamhet i plötsliga strukturomvandlingar förutsätter.
 - Utbildningsanordnarna behöver säkerställa att de har fungerande interna strukturer och processer för att verka tillsammans med olika samarbetspartner i snabba förändringssituationer i arbetslivet.
- **Verksamhetsmodeller vid snabba förändringar i arbetslivet**
 - När arbetslivet förändras snabbt är det viktigt att de anordnare av yrkesutbildning som producerat utbildningstjänster delar med sig av bevisligen fungerande verksamhetsmodeller för planering, genomförande och utveckling av utbildningen samt för tryggnad av den undervisande personalens tillräcklighet till andra utbildningsorganisationer.

I planeringen av undervisningen är det viktigt att förbereda sig på snabba förändringar i arbetslivet

- **Planering av undervisningen**
 - I processerna för och styrningen av läroplansarbetet och planeringen av undervisningen är det viktigt att beakta utbildningens skalbarhet vid plötsliga strukturomvandlingar.
- **Examensdelar och andra små kompetenshelheter**
 - Vid snabba förändringar i arbetslivet skulle det vara bra att kunna höja antalet studerande i enskilda examensdelar och andra små kompetenshelheter enligt behov.
- **Studieinnehållets och genomförandemetodernas skalbarhet**
 - Möjligheterna i fråga om utbildningsinnehållets och genomförandemetodernas skalbarhet för utbildningstjänster för kontinuerligt lärande för personer i arbetsför ålder bör beaktas i riktlinjerna för och planeringen av undervisningen.

NATIONELLA CENTRET FÖR
UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

Kvalitetsledning

Kvalitetsledningens situation och förverkligandet av kvalitetsstrategin

- **Situationen för kvalitetsledningen hos anordnare av yrkesutbildning är som helhet bra.**
- **Skillnaderna utbildningsanordnare emellan i nivån på kvalitetsledningen är oförändrade.**
- **Utbildningsanordnarna har främjat genomförandet av kvalitetsstrategin**
 - Det har skett framsteg i att göra genomförandeplanen för utvärdering av kompetens till en del av kvalitetsledningssystemet, i att trygga datasäkerhet och -skydd i enlighet med bestämmelserna om informationshanteringen samt i utbildningsutbudet och -tjänsterna, som svarar på kundernas föränderliga behov och möjliggör individuella lösningar.
 - Utrymme för förbättring finns inom delaktiggörande av arbetslivet, intressenter och vårdnadshavare samt kommunikationen till olika målgrupper om resultaten gällande verksamhetens effektivitet, verkningsfullhet och kvalitet.

Kvalitetsledning och ledarskap samt olika aktörers delaktighet

- **Utbildningsanordnarna måste i högre grad göra kvalitetsledningen till en del av ledningssystemet.**
- **För att minska skillnaderna inom kvalitetsledning, finns det ett behov av att intensifiera samarbetet anordnarna emellan.**
- **Utveckling av delaktigheten i planeringen, utvecklingen och kvalitetssäkringen:**
 - Man bör trygga möjligheterna för personal, studerande, arbetsliv och intressenter att påverka och delta i utvecklingen av läroanstaltens verksamhet.
 - Det finns behov av att öka arbetslivets, de studerandes, samarbetspartnerns och intressenternas deltagande i den gemensamma planeringen av utbildningsutbudet och -tjänsterna och tjänsternas kvalitetssäkring.
 - Det är nödvändigt att definiera mål och verktyg för verksamheten tillsammans med centrala instanser och kommunicera om resultaten till olika målgrupper. I synnerhet målen, indikatorerna och resultaten i fråga om samhällsansvar.

Kvalitetsledning för utbildning på arbetsplatser och i andra lärmiljöer samt dess funktion

- **Det finns utrymme för utveckling i kvalitetsledningen för utbildning som ordnas på arbetsplatser och i andra lärmiljöer.**
 - Lärmiljöernas och yrkesprovsmiljöernas tillgänglighet och hinderfrihet behöver säkerställas.
 - Tillgången till det stöd som de studerande behöver samt särskilt och krävande särskilt stöd i olika lärmiljöer bör säkerställas.
- **Kvalitetsledningssystemens funktion och effektivitet bör utvärderas systematiskt.**

NATIONELLA CENTRET FÖR
UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

Källor

Källor

- Kiesi, J., Goman, J., Huhtanen, M., Helve, H., Laine, A., Piilonen, H., Raudasoja, A., Ståhl, B., Vartiainen, R. 2022. På yrkesvägar – Utvärdering av individuella studievägar inom yrkesutbildningen.
- Hievanen, R., Kilpeläinen, P., Huhtanen, M., Tuurnas, A., Loukusa, V., Pylväs, L., Rasinaho, K., Taakala, J., Tujula, M., Vieltojärvi, M. 2022. Arbetslivet som partner – Utvärderingen av lärande i arbetslivet och samarbete med det inom yrkesutbildningen.
- Hakamäki-Stylman, V. & Kilpeläinen, P. 2022. Sähkö- ja automaatioalan koulutus ja sen tuottama osaaminen.
- Korpi A., Frisk T., Hietala R., Tuurnas A. 2022. Situationen för yrkesutbildningsanordnarnas kvalitetshantering 2022.
- Frisk, T., Isoaho, K., Hietala, R., Kotiranta, L., Hirsjärvi, I., Huttula, T., Kankare, P., Löytänen, O., Myllykangas, P., Mäki, M., Stenbacka, Å., Suomala, P. 2022. Utbildningssystemets förmåga att svara på utmaningar för kontinuerligt lärande vid plötsliga strukturomvandlingar
- Hakamäki-Stylman, V., Kilpeläinen, P. 2022. Yrkeskompetens och pedagogisk verksamhet i grund-, yrkes- och specialyrkesexamina inom el- och automationsbranschen.
- Hakamäki-Stylman, V., Kilpeläinen, P., Rumpu, N. & Venäläinen, S. 2022. DELAKTIGHET SKAPAS TILLSAMMANS – Studerandes utveckling till aktiva och kritiska medborgare på andra stadiet. Utvärderingens centrala resultat och utvecklingsrekommendationer.

Källor

- Hakamäki-Stylman, V., Huhtanen, M., Kilpeläinen, P., Pusa, A., Rumpu, N., Venäläinen, S., Huhtala, O., Multasuo, S., Mustonen, T., Viljanen, V., Wahlström, N. 2022. DELAKTIGHET SKAPAS TILLSAMMANS – Studerandes utveckling till aktiva och kritiska medborgare på andra stadiet.
- Hakamäki-Stylman, V., Huusko, M., Kilpeläinen, P., Väätäinen, H. 2022. Sosiaali- ja terveystieteiden ammattillinen ja korkeakoulutus – Arviointien keskeiset tulokset ja kehittämissuositukset.
- Goman, J., Hievanen, R. 2021. SÄRSKILT STÖD SOM RESURS – Utvärdering av det särskilda stödet inom yrkesutbildningen. Sammanfattning.
- Goman, J., Hievanen, R., Kiesi, J., Huhtanen, M., Vuojus, T., Eskola, S., Karvonen, S., Kullas-Norrgård, K., Lahtinen, T., Majanen, A., Ristolainen, J. 2021. SÄRSKILT STÖD SOM RESURS – Utvärdering av det särskilda stödet inom yrkesutbildningen.
- Hakamäki-Stylman, V. & Kilpeläinen, P. 2021. Kuljetus- ja logistiikka-alan koulutus ja sen tuottama osaaminen.
- Kilpeläinen, P. 2021. Yrkeskompetens och pedagogisk verksamhet i grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen.
- Hakamäki-Stylman, V. 2021. Yrkeskompetens och pedagogisk verksamhet inom grundexamen i logistik.